

STAN EPIDEMII – KWARANTANNA

Spis treści

1	Wprowadzenie	3
2	Główne obawy i zagrożenia dla firm spowodowane obecną sytuacją	4
2.1.	SPRZEDAŻ I RELACJE Z KLIENTAMI.....	4
2.2.	ZAOPATRZENIE I RELACJE Z DOSTAWCAMI.....	5
2.3.	ZAMKNIĘCIE FIRMY Z POWODU KWARANTANNY.....	5
2.4.	SYTUACJA PRACOWNIKÓW	6
2.5.	WZROST KOSZTÓW I UTRUDNIENIA W FUNKCJONOWANIU FIRM.....	6
2.6.	SYTUACJA FINANSOWA I ZAGROŻENIE BRAKIEM PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ.....	7
3	Działania zaradcze podejmowane przez przedsiębiorstwa	9
4	Oczekiwania oraz potrzeby przedsiębiorstw przemysłowych i współpracujących z nimi	11
5	Postrzeżenie zagrożenia i następujących zmian w perspektywie czasowej	14
6	Informacja na temat przeprowadzonych badań	16

1 Wprowadzenie

Zagrożenie wywołane epidemią Koronawirusa ma wielowymiarowy wpływ na życie milionów ludzi na świecie, a prawidłowe reakcje samych obywateli, jak i rządów poszczególnych państw są często spóźnione. Problemem jest właściwa diagnoza sytuacji oraz podjęcie właściwych działań we właściwych momentach ... zanim nie będzie za późno.

Ta idea przyświeca badaniom przeprowadzonym przez Klaster Metalowy METALIKA. W tej zaskakującej sytuacji epidemii COVID-19 decydom potrzeba rzetelnej wiedzy z różnorodnych sektorów gospodarki, w zakresie diagnozy sytuacji i możliwości wdrożenia odpowiednich instrumentów. Niezbędne są **działania powstrzymujące przed wygaszeniem potencjału wytwórczego oraz zapewniające medyczne i dochodowe bezpieczeństwo pracowników.**

Do tej pory nie ukazały się jeszcze badania pokazujące sytuację przedsiębiorstw przemysłowych, szczególnie z branży metalowo-maszynowej (i branż komplementarnych), która oprócz dużych grup międzynarodowych skupia przede wszystkim małe i średnie przedsiębiorstwa.

Badanie zostało przeprowadzone wśród przedsiębiorstw Klastra Metalowego METALIKA oraz innych przedsiębiorstw przemysłu metalowo-maszynowego z województwa zachodniopomorskiego, wielkopolskiego i pomorskiego oraz kujawsko-pomorskiego.

Celem badania jest:

- Określenie występujących zagrożeń i konsekwencji w związku z epidemią Koronawirusa na świecie dla funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce (branże metalowo-maszynowa i branże komplementarne).
- Wskazanie działań zaradczych podejmowanych obecnie przez badane przedsiębiorstwa.
- Określenie pilnych potrzeb przedsiębiorstw w zakresie interwencji rządowej (tzw. tarcza ochronna).

Liczymy, że dobre zrozumienie sytuacji przedsiębiorstw przemysłu metalowo-maszynowego oraz branż komplementarnych pozwoli skuteczniej zaplanować właściwe mechanizmy wsparcia.

GOSPODARKA NIE MOŻE SIĘ ZATRZYMAĆ.

Wykorzystane metody badawcze wpływają na głównie jakościowy charakter badań, mający na celu poznanie i zrozumienie opinii respondentów na temat złożonych zjawisk będących przedmiotem niniejszego badania.

2 Główne obawy i zagrożenia dla firm spowodowane obecną sytuacją

2.1. SPRZEDAŻ I RELACJE Z KLIENTAMI

Sprzedaż i relacje z klientami są kluczowymi obszarami funkcjonowania przedsiębiorstwa. Część przedsiębiorstw korzysta jeszcze z efektów koniunktury mającej miejsce przed wystąpieniem zagrożenia Koronawirusem, jednak pogorszenie po stronie popytowej jest już wyraźnie widoczne. Obserwowane są cztery przyczyny zagrożeń w relacjach z klientami.

1/ Spadek ilości zamówień. Spowodowany on jest:

- niepewnością klientów co do rozwoju sytuacji,
- kłopotami finansowymi odbiorców,
- czasowym zamykaniem zakładów produkcyjnych (profilaktycznie lub kwarantanna),
- utrudnieniami we współpracy międzynarodowej.

Klienci wstrzymują inwestycje, wprowadzają przerwy w produkcji lub ograniczają działalność, a tym samym ich potrzeby zakupowe (produktów i usług) ulegają zmniejszeniu. Niektóre badane przedsiębiorstwa wręcz już wskazują na utratę dotychczasowych klientów.

Klienci przedsiębiorstw przymierzają się lub już zgłaszają potrzebę renegotjacji aktualnych umów. Obserwowane jest poczucie niepewności co do wywiązania się z warunków współpracy. W konsekwencji wiele firm notuje ograniczenie przychodów.

Bardzo trudna sytuacja dotyczy przedsiębiorstw działających na rynkach międzynarodowych, a szczególnie współpracujących z partnerami z Niemiec (ruch transgraniczny). Dotyczy to z jednej strony znacznego stopnia rezygnacji ze zleceń, jak również trudności w obsłudze logistycznej klientów zagranicznych np. realizacja dostaw konstrukcji i montażu na rynkach zagranicznych (utrudnienia w pracy ekip montażowych zagranicą, trudności z transportem do krajów Unii).

2/ Wydłużenie terminów spłaty należności

Obserwowane jest spowolnienie w spływie należności, z tym, że niektóre firmy wskazują na wstrzymanie płatności zobowiązań przez ich klientów. Przede wszystkim istnieje duża niepewność, czy obecnie wystawione faktury zostaną uregulowane?

Wpływa to na ostrożne już podejście do regulowania zobowiązań przez badane firmy oraz dokładną analizę wyboru realizacji zleceń produkcyjnych.

3/ Trudności w obsłudze klientów

Ze względu na ograniczenia w kontaktowaniu się utrudniona została obsługa handlowa i logistyczna klientów. Utrudnienia lub uniemożliwienie występuje w zakresie: wsparcia technicznego, konsultacji eksperckich, serwisu gwarancyjnego i pogwarancyjnego.

4/ Ograniczenie wydatków w obszarach pozaprodukcyjnych

Podmioty z branż współpracujących z przedsiębiorstwami przemysłu metalowo-maszynowego zauważają ograniczenie lub wstrzymanie aktywności w obszarach pozaprodukcyjnych np. wdrożenia IT, usługi szkoleniowe, rozwojowe oraz transportowe.

2.2.ZAOPATRZENIE I RELACJE Z DOSTAWCAMI

Zaopatrzenie przedsiębiorstwa w surowce, materiały i komponenty ma kluczowe znaczenie dla ciągłości i terminowości realizowanych zleceń. Tymczasem przedsiębiorstwa zauważają niepokojące zmiany lub wręcz sytuacje alarmowe u swoich dostawców.

1/ Problemy z dokonaniem zakupów zaopatrzeniowych materiałów. Możliwości zakupu niektórych materiałów (stal, drut spawalniczy) stają się bardzo utrudnione lub niemożliwe do zrealizowania. Niektóre firmy wskazują na przerwanie dostaw (np. podzespołów), szczególnie dotyczy to dostawców europejskich. Zachwianie łańcucha dostaw, brak na rynku pełnego asortymentu wyrobów hutniczych, wzrost cen – to obraz dzisiejszej sytuacji.

2/ Utrudnienia i opóźnienia w dostawach. Z obserwacji firm wynika że, jeśli dostawy są realizowane to z opóźnieniem. Wpływa to na spowolnienie realizacji procesów produkcyjnych, a następnie zleceń dla klientów. Wprowadza chaos w procesach planowania produkcji.

Niejednokrotnie występuje konieczność dostosowania się do tzw. procedur bezpieczeństwa wprowadzanych u poszczególnych dostawców, co utrudnia procesy logistyczne. Przyczyną są również trudności w realizacji obsługi transportowej, szczególnie z zagranicy.

3/ Niepewność dostaw i sytuacji dostawców. Przedsiębiorstwa nie mają pewności, czy i jak będą realizowane kolejne dostawy. Obawiają się wprowadzenia kwarantanny u dostawców i zamknięcia ich zakładów. Otrzymują również niepokojące sygnały od kooperantów swoich dostawców. Ponadto, problemem może być płynność finansowa dostawców i stabilność funkcjonowania ich firm.

4/ Problemy finansowe w relacjach z dostawcami. Przedsiębiorstwa bacznie sprawdzają kondycję dostawców i jednocześnie zaczynają wprowadzać ograniczenia kredytowania dla wybranych firm. Następuje nacisk na windykację należności. Niektóre firmy przyznają, że pojawiają się trudności ze spłatą zobowiązań.

5/ Problemy z dokonaniem zakupów środków do dezynfekcji i ochrony osobistej. Problemem jest również zakup środków ochrony osobistej dla utrzymania ciągłości produkcji. Przedsiębiorstwa mają trudności w zakupie odpowiedniej ilości płynów do dezynfekcji, maseczek, rękawiczek jednorazowych itp. w celu zabezpieczenia pracowników oraz ograniczenia ryzyka ewentualnego rozprzestrzeniania się Koronawirusa.

2.3.ZAMKNIĘCIE FIRMY Z POWODU KWARANTANNY

Praktycznie wszystkie badane przedsiębiorstwa obawiają się wstrzymania produkcji na skutek wprowadzenia przymusowej kwarantanny z powodu zachorowania pracowników.

Badani zdają sobie sprawę, że czasowe zamknięcie przedsiębiorstwa z powodu zakażenia Koronawirusem, może spowodować upadłość firmy.

2.4. SYTUACJA PRACOWNIKÓW

Większość firm obserwuje zwiększoną absencję pracowników (nawet do 35%), co znacząco utrudnia funkcjonowanie firmy. Powody absencji to głównie: opieka nad dziećmi w wieku do 8 lat, nieplanowane urlopy oraz zwolnienia lekarskie.

Występuje obawa przed zachorowaniem pracowników. W wielu przedsiębiorstwach nie ma możliwości **odpowiedniej ochrony pracowników z powodu braku na rynku środków ochrony osobistej**. Osoby z objawami przeziębienia są oddelegowane do domu. Pracownicy otrzymują polecenia wykorzystania zaległych urlopów. W niektórych firmach obserwuje się spadek morale załogi i strach przed świadczeniem pracy związany w wysokim narażeniem na zakażenie. Z drugiej strony, pracownicy obawiają się o swoje wynagrodzenia, a przede wszystkim o utrzymanie miejsc pracy. Mają świadomość realnego zagrożenia załamania rynku. Stąd w wielu firmach pracownicy przychodzą do pracy mimo zagrożenia.

Z kolei, pracownicy, którzy pracują zdalnie w trybie *home office*, mają niższą wydajność (praca w domu, gdzie często nie ma odpowiednich warunków, konieczność opieki nad dziećmi itp.).

Przemysł metalowo-maszynowy w dużej mierze korzysta z pracowników zagranicznych, w tym z Ukrainy. Obserwuje się znaczną niepewność w utrzymaniu tych pracowników z powodu ograniczenia wymiaru pracy i wynagrodzeń. Możliwe jest rozchwianie rynku pracy z powodu częstszych zmian pracodawców, poszukiwania nowych miejsc pracy.

Niektórzy pracodawcy już zmuszeni są zwalniać pracowników, chociaż wiedzą, że jest to ostateczne rozwiązanie. Firmy mają świadomość, że poza aspektami ludzkiej solidarności, duże redukcje zatrudnienia są niedobrym rozwiązaniem ze względu na trudności z odbudową potencjału wytwórczego po zakończeniu epidemii. Badani obawiają się również spadku produktywności w dłuższym okresie czasu ze względu na nawyki nabyte w trakcie trwania epidemii.

2.5. WZROST KOSZTÓW i UTRUDNIENIA W FUNKCJONOWANIU FIRM

Sytuacja zagrożenia związana z Koronawirusem wpływa w zróżnicowany sposób na funkcjonowanie firm oraz ponoszone przez nich koszty.

Należy zwrócić uwagę, że zakres wprowadzanych zmian zależy od indywidualnej inicjatywy przedsiębiorstw. Badani wskazują, że brakuje nie tylko środków do dezynfekcji ale również zaleceń i procedur, które mogłyby uchronić firmy przed rozprzestrzenieniem się epidemii..

Przykładowe zmiany w sposobie funkcjonowania zakładów produkcyjnych obejmują:

- Ograniczenie bezpośrednich kontaktów, podróży służbowych do klientów i wyjazdów zaopatrzeniowych.
- Wprowadzenie dodatkowych procedur zwiększających bezpieczeństwo pracowników i klientów (dezynfekcja rąk, klamek, biurek, oznakowanie, bezdotykowe mierzenie temperatury).
- Procedury oddzielania pracowników pierwszej i drugiej zmiany.
- Szkolenia pracowników z zasad bezpieczeństwa.
- Wprowadzenie zakazu wstępu na teren zakładu osób/podmiotów spoza przedsiębiorstwa (dostawców, kooperantów).
- Wprowadzenie pracy zdalnej dla części pracowników administracji.

Zaistniała sytuacja jest przyczyną generowania dodatkowych kosztów i utrudnień w funkcjonowaniu firmy. Obserwowane jest:

- Spowolnienie pracy w związku z wdrożonymi procedurami bezpieczeństwa, m.in. dezynfekcji, bieżącego komunikowania o potencjalnych zagrożeniach, szkoleniami pracowników.
- Wydłużenie terminów realizacji zleceń spowodowane opóźnieniami w dostawach, absencją pracowników oraz wprowadzeniem procedur bezpieczeństwa.
- Dodatkowe koszty na dodatkową pracę personelu sprzątającego – dezynfekującego,
- Zakupy dużej ilości środków zapobiegawczych, których cena gwałtownie się zwiększyła: płynów do dezynfekcji, środków czystości, środków higieny i łagodzących dla pracowników.
- Zakupy środków dezynfekcji nawet dla celów domowych pracowników.
- Ponoszenie kosztów na właściwe oznakowanie zakładu oraz tworzenie tzw. bezpiecznych stref.
- Spadek wydajności w wyniku pracy zdalnej, spowolnienie procesów administracyjnych, utrudnienia w komunikacji wewnętrznej.
- Wzrost kosztów produkcji (wynagrodzenia i zakup materiałów).
- Wzrost kosztów transportu wyrobów w eksporcie.

Dodatkowo sygnalizowane są utrudnienia we współdziałaniu z sektorem publicznym i bankowym, np.:

- Pracownicy banków są na zwolnieniach, brak ciągłości obsługi, spowolnienia w przekazywaniu informacji oraz w wydawaniu decyzji.
- Znaczące utrudnienia w pracy sądów.

2.6.SYTUACJA FINANSOWA I ZAGROŻENIE BRAKIEM PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ

Wszystkie powyższe czynniki będące efektem występującego zagrożenia Koronawirusem mogą doprowadzić do dramatycznego pogorszenia sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

Spadek przychodów ze sprzedaży, wydłużające się terminy płatności faktur przez kontrahentów, mniej zleceń oraz groźba wstrzymania produkcji przy utrzymujących się wysokich kosztach stałych funkcjonowania przedsiębiorstw stwarza realne zagrożenia dla funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych i całej gospodarki.

Obecnie sytuacja finansowa badanych przedsiębiorstw jest zróżnicowana. Część z nich nie odczuwa jeszcze bezpośrednio skutków sytuacji zagrożenia, ale zastanawia się jak należy reagować w odniesieniu do regulacji zobowiązań, dokonuje analizy ryzyka przy wyborze zleceń. Niektórzy zauważają pogorszenie, m.in. przez wolniejszy spływ należności, a także spadek obrotów.

Jednakże, już wiele podmiotów deklaruje zdecydowane pogorszenie sytuacji finansowej w odniesieniu do stanu planowanego i obserwuje:

- Zachwianą płynność finansową lub nawet jej utratę (do -90%).
- Zmniejszenie napływu nowych zleceń od klientów (do -90%).
- Zmniejszenie przychodów i rentowności (do -30% przychodów).
- Zmniejszenie spływu należności (do -50%).
- Trudności ze spłatą zobowiązań (do – 20 dni opóźnienia).
- Opóźnienia w realizacji dostaw do 40 dni.
- Ograniczenie składania nowych zamówień u dostawców (do -25%).
- Obniżenie wynagrodzeń i redukcja zatrudnienia (do 12% zwolnionych pracowników).

W konsekwencji wielu firmom grozi:

- Pogorszenie warunków w relacjach z firmami ubezpieczającymi należności, co podniesie ryzyko lub uniemożliwi współpracę z kontrahentami.
- Utrata pozycji na rynku.
- Upadek firmy ...

W EFEKCIE ZATORY PŁATNICZE MOGĄ SPARALIŻOWAĆ CAŁĄ GOSPODARKĘ.

3 Działania zaradcze podejmowane przez przedsiębiorstwa

Badane przedsiębiorstwa mają świadomość konieczności podejmowania działań zaradczych. Trudność i wyjątkowość sytuacji polega na tym, że zdarza się ona po raz pierwszy i nie wiadomo, jak głębokie będzie miała konsekwencje w przyszłości. Wykres prezentuje podejmowane przez badane przedsiębiorstwa lub planowane do podjęcia w bliskiej przyszłości działania zaradcze (średnia ocena > 3,00).

Badane przedsiębiorstwa koncentrują się przede wszystkim na zapewnieniu bezpieczeństwa pracownikom oraz kontrahentom, z którymi współpraca jest niezbędna dla funkcjonowania firmy. W miarę możliwości badane podmioty przechodzą na pracę zdalną i kontakty on-line. Jednak w funkcjonowaniu przedsiębiorstw przemysłowych takie praktyki mają ograniczone możliwości zastosowania. W ramach kluczowych zmian jest również ograniczanie wydatków, a także korzystanie z wypracowanych nadwyżek zasobów (finansowych oraz zapasów materiałów). Przedsiębiorstwa przygotowują się do zmian w ich działalności operacyjnej, to jest wprowadzają reorganizację procesów

oraz modyfikację obsługi logistyczno-transportowej klientów. W związku z ograniczaniem zleceń i przychodów firmy podejmują działania związane z pozyskiwaniem nowych zleceniodawców. Jednak z ich opinii wynika, że tego typu działania mają obecnie małą szansę powodzenia. Przyczyną jest ogólna niepewność.

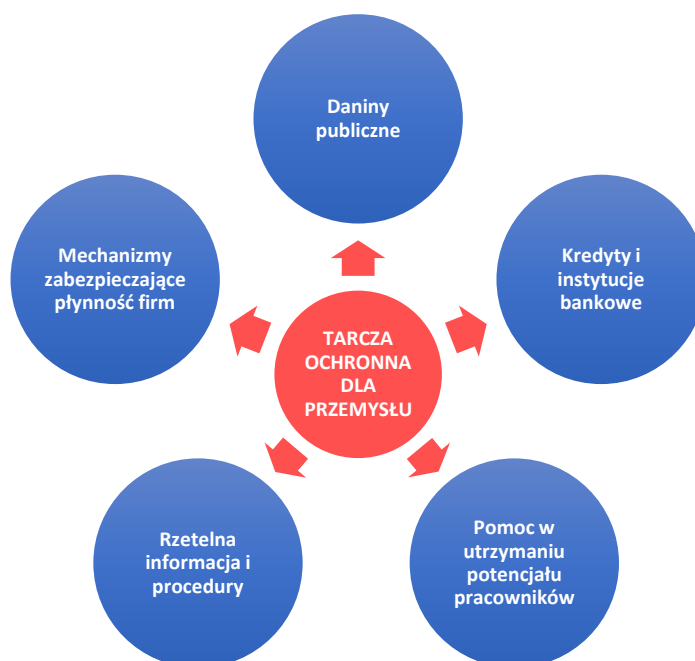
Przedsiębiorstwa również wskazały na działania, których nie podejmują i raczej nie chcą podejmować w przyszłości (oceny < 3,0). Działaniem, przed którym firmy się najbardziej wzbraniają jest restrukturyzacja skutkująca zwolnieniami pracowników. Również niechętnie firmy będą modyfikować bazę dostawców oraz modyfikować swoją ofertę (produktowo-usługową). Ze względu na ograniczone zasoby, a także pragnienie zapewnienia płynności realizacji zleceń firmy raczej nie zamierzają tworzyć zapasów komponentów, a także opóźniać zakupów zaopatrzeniowych. Firmy raczej nie wykazują chęci i możliwości renegotjacji umów z bankami lub klientami i dostawcami, jednak wiele wypowiedzi świadczy o tym, że jest to jednak prawdopodobne.

4 Oczekiwania oraz potrzeby przedsiębiorstw przemysłowych i współpracujących z nimi

Przedsiębiorstwa przemysłu metalowo-maszynowego oraz współpracujące z nimi mają świadomość, że nie można w obecnym czasie zdawać się na samoregulację rynku, gdyż istnieje realne zagrożenie ujawnienia się katastrofalnych konsekwencji załamujących funkcjonowanie całej gospodarki.

Konieczna jest pilna interwencja władzy publicznej, która zabezpieczy gospodarkę przed wygaszeniem potencjału wytwórczego.

Poniżej znajduje się lista propozycji tzw. **TARCZY OCHRONNEJ DLA PRZEDSIĘBIORSTW z sektora przemysłu metalowo-maszynowego i branż komplementarnych**, której celem jest zabezpieczenie funkcjonowania przedsiębiorstw w kontekście wypłacania wynagrodzeń pracownikom oraz regulowania zobowiązań wobec dostawców i kooperantów, w tym instytucji finansowych.

Rysunek. Tarcza ochronna dla przedsiębiorstw przemysłu metalowo-maszynowego i branż komplementarnych

Koncepcja tzw. tarczy ochronnej obejmuje pięć komponentów scharakteryzowanych poniżej.

- ➔ **DANINY PUBLICZNE (obciążenia fiskalne i pracownicze)**
  - W pierwszej kolejności należy na okres 3-6 miesięcy umorzyć obowiązek uiszczania obciążeń fiskalnych: składek ZUS i podatków (w tym rezygnacja z zaliczek na podatek PIT). Następnie, w miarę rozwoju sytuacji należy określać kolejne etapy działań ratunkowych.
  - Odstąpienie od restrykcji karno-skarbowych z tytułu opóźnień występujących w związku z epidemią Koronawirusa.
  - Wstrzymanie ewentualnych egzekucji komorniczych oraz kontroli administracyjno-skarbowych. Warto zauważyć, że część kontroli po prostu przerwano do odwołania, co dodatkowo utrudnia sytuację i zwiększa niepewność.
  - Wprowadzenie zasiłku opiekuńczego dla rodziców mających dzieci powyżej 8 roku życia.

➔ KREDYTY I INSTYTUCJE BANKOWE

Zabezpieczenie instytucji finansowych, tak żeby nie ograniczały finansowania działalności przedsiębiorstw (m.in. dostęp do kapitału obrotowego, leasing), co właśnie zaczyna mieć miejsce. Tym samym, umożliwienie odroczenia spłaty rat kredytów i rat leasingowych (część kapitałowa) w okresie 3-6 miesięcy.

➔ RZETELNA INFORMACJA I PROCEDURY

Przedstawiane konkretnych informacji i zaleceń dla przedsiębiorstw przemysłowych, które ograniczą ich niepewność funkcjonowania oraz wspomogą zapewnienie ciągłości działania firm.

- Udostępnienie odpowiednich ilości środków do dezynfekcji (płyny, maseczki, rękawiczki itp.), które przedsiębiorstwa będą mogły nabyć i to po nie spekulacyjnych cenach.
- Jasne wytyczne, dostosowane do obecnej sytuacji, odnośnie stosowania przepisów RODO (m.in. w myśl przepisów dotyczących gromadzenia danych wrażliwych).
- Sformułowanie zaleceń firmy chroniących przed paraliżem firmy w przypadku wykrycia zakażenia Koronawirusem np. jednego pracownika.
- Określenie procedur, które należy wdrożyć, by zakład mógł funkcjonować nawet po stwierdzeniu faktu zakażenia Koronawirusem jednego z pracowników.
- Aktualizowanie instrukcji dotyczących transportu towarów.
- Zabezpieczenie specjalnej infrastruktury dla kierowców TIR (parkingi z systematycznie dezynfekowanymi toaletami, dostawy jedzenia i innych produktów „pod szoferkę” dla kierowców, aby mogli w miarę bezpiecznie pracować lub nawet odbywać kwarantannę w samochodzie, hotspoty na parkingach).

➔ POMOC W UTRZYMANIU POTENCJAŁU PRACOWNIKÓW PRZEDSIĘBIORSTW

- Opracowanie konkretnych rozwiązań dotyczących form wsparcia przedsiębiorstw mających na celu utrzymanie miejsc pracy, np.: umorzenie w składkach ZUS, rozwiązania z zakresu Kodeksu Pracy dotyczące obniżenia wynagrodzeń,
- Rozwiązania mające na celu przejęcie przez Państwo wynagrodzeń w przypadku postojowego spowodowanego brakiem materiałów lub zleceń, np. pokrycie kosztu wynagrodzenia pracowników w 60 % bezzwrotne.
- Realna pomoc od Państwa np. zapłacenie za nieobecności pracowników w okresie epidemii.

➔ MECHANIZM ZABEZPIEZAJĄCY ZACHOWANIE PŁYNNOSCI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Celem działań w tym obszarze jest ochrona przedsiębiorstw przed skutkami utracenia płynności finansowej i w konsekwencji zwolnień pracowników oraz bankructw, co może się przełożyć na powstanie efektu domina w opóźnianiu płatności w całej gospodarce.

- Powinien zostać utworzony „**POMOCOWY FUNDUSZ KREDYTOWY**”. Celem jest umożliwienie zaciągnięcia kredytu na stawkach preferencyjnych (niskooprocentowany) na okres 4-5 lat, który pozwoliłby na przetrwanie firmy w tym okresie (m.in. pozwoliłby spłacić kredyty krótkoterminowe wyżej oprocentowane).
- Większe zaangażowanie Banku BGK poprzez udzielenie gwarancji na zwiększenie limitów w rachunku, czy ułatwienia w odsuwaniu w czasie zobowiązań leasingowych, itp.

- Utworzenie „**FUNDUSZU GWARANCJI BEZPIECZEŃSTWA PŁATNOŚCI**”, który miałby zastosowanie dla przedsiębiorstw w sytuacji powszechnego braku regulowania należności przez ich klientów za zrealizowane zlecenia (na podstawie faktury). Celem jest zabezpieczenie przepływów finansowych w gospodarce poprzez pokrycie przynajmniej 50% wartości wystawionej faktury, co powinno zapewnić przedsiębiorstwu przetrwanie czyli możliwość wypłacenia pensji pracownikom oraz chociaż częściowe uregulowanie zobowiązań wobec dostawców.
- Potrzebne jest pilne opracowanie procedury uzasadniającej korzystanie z „**FUNDUSZU GWARANCJI BEZPIECZEŃSTWA PŁATNOŚCI**”. Rozwiązaniem mogłoby być wprowadzenie ratingu firm, który byłby zainicjowany przez odpowiednie ministerstwo a realizowany we współpracy sektora bankowego, skarbowego i ubezpieczeniowego. Celem jest określenie dostępu do pomocy z funduszu dla przedsiębiorstw o odpowiednim poziomie rzetelności i wiarygodności, przy jednoczesnym zachowaniu ograniczonego stopnia biurokratyzacji.

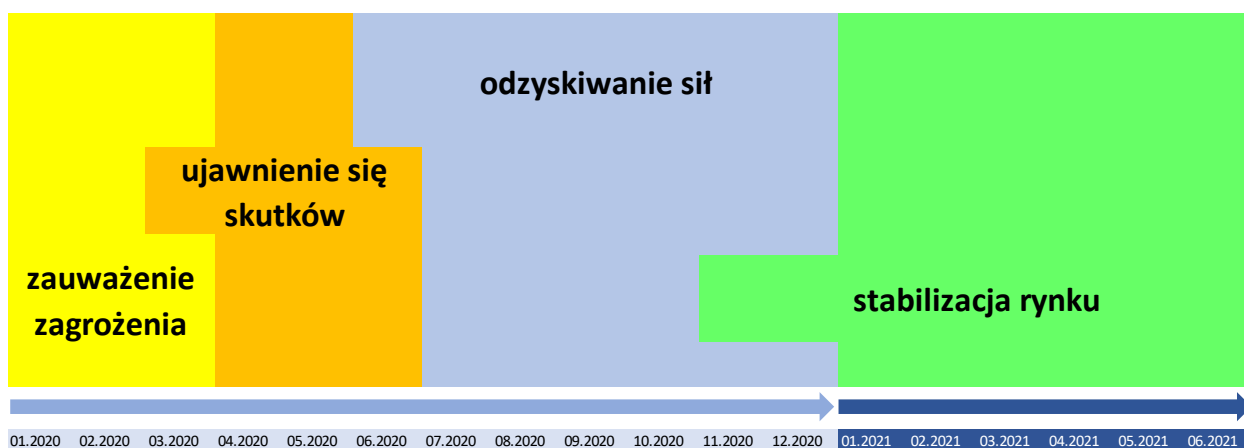
5 Postrzeganie zagrożenia i następujących zmian w perspektywie czasowej

W tej nieprzewidywalnej sytuacji gospodarczej poproszono badane firmy o próbę określenia działań i zjawisk związanych z zagrożeniem Koronawirusem w perspektywie czasowej podzielonej na cztery fazy.

Badane przedsiębiorstwa zaczęły **zauważać zagrożenia** związane z Koronawirusem w pierwszym kwartale 2020 r. Niektóre spośród nich sygnalizowały ten problem już w styczniu br, jednak dla większości niepokojące informacje zaczęły być identyfikowane jako zagrożenie dla ich działania pod koniec lutego oraz na początku marca br. Średnio ocena sytuacji związanej z Koronawirusem jako zagrażającej przedsiębiorstwu zajęła około 3 miesiące.

W opinii respondentów **ujawnienie się skutków** epidemii Koronawirusa zaczęło następować w pierwszym kwartale 2020 i potrwa przez około 3-4 miesiące.

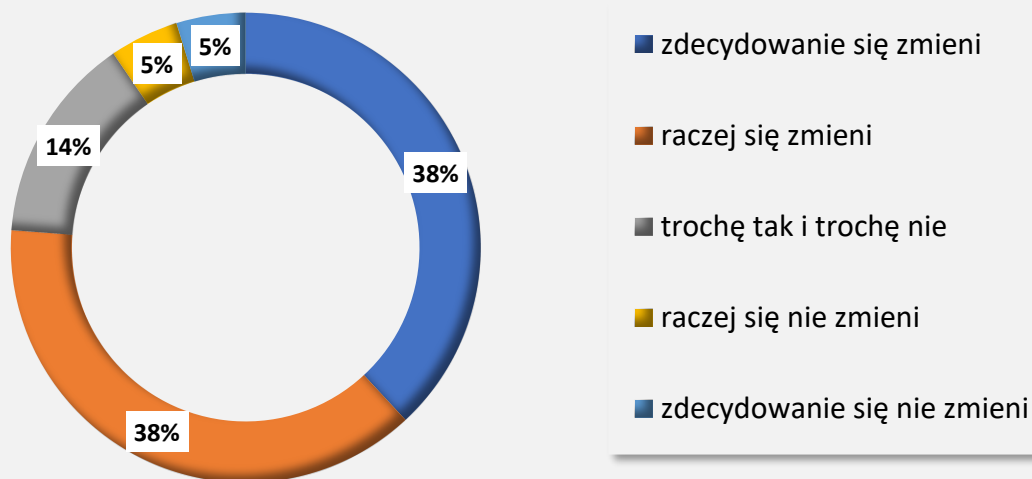
Badanym firmom zadano pytanie ile czasu w ich opinii zajmie im **odzyskiwanie sił** po kryzysie związanym z Koronawirusem. W opinii badanych, którzy zakładają pozytywny scenariusz potrzebne będzie około 6-7 miesięcy na odzyskanie wcześniejszej pozycji finansowej i rynkowej, co powinno nastąpić do końca 2020 r. Z kolei **stabilizacja rynku** będzie prawdopodobnie możliwa w drugiej połowie 2020 r lub pierwszej 2021r.

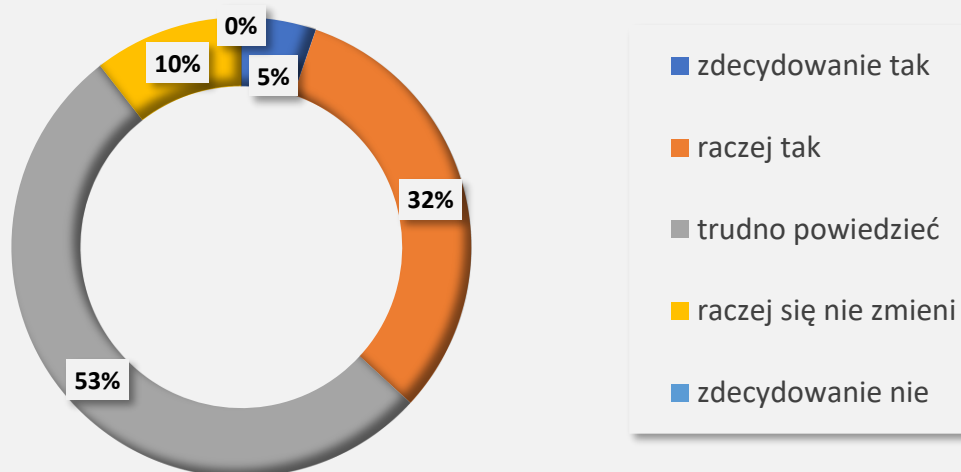
Z uwagi na fakt, iż sytuacja wywołana Koronawirusem ma bardzo rozległe oddziaływanie zarówno na sytuację społeczną, jak i zaburzenie globalnych oraz lokalnych łańcuchów dostaw, stąd poproszono badanych o próbę określenia w jakim stopniu zachodzące obecnie zmiany na świecie mają charakter incydentalny, a na ile wpłyną trwale na sposób działania rynków i funkcjonowania przedsiębiorstw.

Aż ¾ badanych uważa, że obecna sytuacja będzie miała wpływ na gospodarkę i sposób działania firm. Zakres rozprzestrzeniania się skutków COVID-19 oraz ich dynamika powoduje, że bardzo często badani nie są w stanie stwierdzić, na czym dokładnie będą polegały owe zmiany. Jednocześnie prawie 40% badanych uważa, że świat gospodarczy na pewno nie będzie już taki sam. Tylko, co 10 badany uważa, że po tym okresie niepewności sytuacja wróci do poprzedniego stanu i wszystko będzie jak dawniej.

Czy „po” Koronawirusie zmieni się sytuacja rynkowa i sposób funkcjonowania firm?

Czy Państwo macie wiedzę/pomysł jak powinna funkcjonować firma, by zaadaptować się do nowych warunków?

W związku z zachodzącym zakresem zmian i ich nieprzewidywalnością, a równocześnie przeświadczeniem badanych o zmieniających się warunkach gry rynkowej zapytano respondentów, czy mają wiedzę i pomysły, jak dostosować sposób działania ich przedsiębiorstw. Około 1/3 badanych raczej wie, jak reagować i odnajdywać się w nowej rzeczywistości. Jednak ponad połowa badanych nie jest pewna swoich decyzji, a co 10 badany nie wie, jak właściwie należy postępować.

6 Informacja na temat przeprowadzonych badań

Metoda badawcza

Badanie realizowano w dniach 19-23 marca 2020. Wykorzystano technikę wywiadu pogłębionego semi strukturyzowanego (badania jakościowe) oraz wspomagająco ankiety internetowej na podstawie przygotowanego kwestionariusza badawczego. Wywiady przeprowadzono z przedstawicielami wyższych kadr zarządzających przedsiębiorstw (czas wywiadu wynosił 45 – 60 min). Respondentami ankiety internetowej byli również przedstawiciele wyższych kadr zarządzających. Przeprowadzone badanie ma głównie charakter jakościowy, chociaż wydaje się ono reprezentatywne dla badanej populacji przedsiębiorstw branży metalowo-maszynowej i branż komplementarnych (współpracujących).

Informacja o próbie badawczej

Badanie zostało przeprowadzone wśród przedsiębiorstw Klastra Metalowego METALIKA z województwa zachodniopomorskiego, wielkopolskiego i pomorskiego oraz innych przedsiębiorstw przemysłu metalowo-maszynowego, które zechciały wziąć udział w badaniu.

Badane firmy to głównie producenci wyrobów z metalu oraz maszyn i urządzeń (64%), a także przedsiębiorstwa handlowe (12%) oraz usługowe (24%) z branż komplementarnych. W zdecydowanej większości badane firmy to kapitał polski (76%), co czwarta firma posiada kapitał zagraniczny (24%).

Badane przedsiębiorstwa charakteryzuje duże doświadczenie rynkowe, tylko sporadycznie firmy działają krócej niż 10 lat. Pozostałe mają dłuższą historię rynkową.

Ograniczenia badawcze i podziękowania

Koordynatorzy Klastra METALIKA mają świadomość, że obecna bardzo trudna sytuacja nie sprzyja poświęcaniu czasu kluczowych osób w przedsiębiorstwach na uczestnictwo w badaniach, dlatego wyrażamy ogromne podziękowania za poświęcony czas i zrozumieniu dla celu realizowanych badań.

Równocześnie wyrażamy zrozumienie dla osób, które z przyczyn obiektywnych nie mogły w tym okresie udzielić odpowiedzi. Z kolei, wiele firm z kapitałem zagranicznym otrzymało zakaz udzielania informacji i komentowania bieżącej sytuacji.

Klaster Metalowy METALIKA

Klaster powstał w marcu 2011 roku i jest zlokalizowany w północno-zachodnim regionie Polski. Celem inicjatywy klastrowej jest dynamiczny rozwój poprzez zwiększenie innowacyjności i skali kooperacji wewnętrznej oraz współpracy z firmami zewnętrznymi (krajowymi i zagranicznymi). Klaster METALIKA skupia przedsiębiorstwa z branży metalowej oraz branż komplementarnych z województw zachodniopomorskiego, wielkopolskiego oraz pomorskiego.

Badanie zostało przygotowane i opracowane przez:

dr hab. Marzenę Frankowską oraz Marka Dymśkę

Zapraszamy do kontaktu:

biuro@polskieklastry.org

www.polskieklastry.org